

Quản lý dạy học môn Ngữ văn theo chương trình giáo dục phổ thông 2018

Nguyễn Thị Xuân*

*Trường THCS Vĩnh Hưng, quận Hoàng Mai, Quận Hoàng Mai, Hà Nội

Received: 28/2/2022; Accepted: 3/3/2022; Published: 8/3/2022

Abstract: In the current context, renovating the program content is to meet the requirements of society. From the renovation of the general education program, teaching and learning Literature also has changes, affecting teaching activities, testing, evaluating and students' learning. The article presents the management of teaching activities in Literature following the 2018 general education program in secondary schools.

Keywords: Literature teaching management following the 2018 general education program

1. Mở đầu

Trong bối cảnh nền giáo dục Việt Nam có nhiều đổi mới, bên cạnh các môn khoa học tự nhiên, Ngữ văn là môn học về Khoa học Xã hội - Nhân văn, là công cụ để học sinh học tập và sinh hoạt, nhận thức về xã hội và con người, bồi dưỡng tư tưởng và nhân cách.

Ngữ văn là môn học mang tính công cụ và tính thẩm mỹ - nhân văn; HS có phương tiện giao tiếp, làm cơ sở để học tập tất cả các môn học và HĐGD khác trong nhà trường; đồng thời cũng là công cụ quan trọng để giáo dục học sinh những giá trị cao đẹp về văn hóa, văn học và ngôn ngữ dân tộc; phát triển ở HS những cảm xúc lành mạnh, tình cảm nhân văn, lối sống nhân ái, vị tha,...

Mặc dù môn Ngữ văn có đặc điểm riêng nhưng cũng giống như các môn học khác cần được đổi mới nội dung chương trình để phù hợp hơn, đáp ứng được đòi hỏi của xã hội. Từ đổi mới chương trình giáo dục phổ thông (GDPT), việc dạy và học môn Ngữ văn cũng có những thay đổi, ảnh hưởng đến các hoạt động DH (HĐDH), kiểm tra, đánh giá (KTĐG) GV và việc học tập của học sinh. Do vậy, quản lý HĐDH môn Ngữ văn theo chương trình GDPT 2018 ở trường THCS cần những thay đổi thích ứng.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1 Môn Ngữ văn trong CT GDPT 2018

Trong CT GDPT môn Ngữ văn (Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT ngày 26 tháng 12 năm 2018 của Bộ trưởng Bộ GD&ĐT) đã xác định rõ mục tiêu chung của môn Ngữ văn là:

Hình thành và phát triển cho HS những phẩm chất chủ yếu: yêu nước, nhân ái, chăm chỉ, trung thực và trách nhiệm; bồi dưỡng tâm hồn, hình thành nhân cách và phát triển cá tính. Môn Ngữ văn giúp học sinh khám phá bản thân và thế giới xung quanh, thấu hiểu

con người, có đời sống tâm hồn phong phú, có quan niệm sống và ứng xử nhân văn; có tình yêu đối với tiếng Việt và văn học; có ý thức về cội nguồn và bản sắc của dân tộc, góp phần giữ gìn, phát triển các giá trị văn hoá Việt Nam; có tinh thần tiếp thu tinh hoa văn hoá nhân loại và khả năng hội nhập quốc tế. Góp phần giúp HS phát triển các năng lực chung. Đặc biệt, môn Ngữ văn giúp học sinh PTNL ngôn ngữ và năng lực văn học: rèn luyện các kỹ năng đọc, viết, nói và nghe; có hệ thống kiến thức phổ thông nền tảng về tiếng Việt và văn học, phát triển tư duy hình tượng và tư duy logic, góp phần hình thành học vấn căn bản của một người có văn hoá; biết tạo lập các văn bản thông dụng; biết tiếp nhận, đánh giá các văn bản văn học nói riêng, các sản phẩm giao tiếp và các giá trị thẩm mỹ nói chung trong cuộc sống.

2.2. Những nội dung HĐDH Ngữ văn theo chương trình GDPT 2018

2.2.1. Quản lý việc thực hiện mục tiêu DH (MTDH)

MTDH là cơ sở để chỉ đạo xây dựng và triển khai nội dung CTDH, đồng thời là chuẩn mực để đánh giá kết quả HĐDH. Quản lý thực hiện mục tiêu, chương trình DH môn Ngữ văn là quản lý việc thực hiện kế hoạch DH theo mục tiêu của nhà trường. Hiệu trưởng cần phải nắm vững chương trình, mục tiêu đào tạo, quán triệt và chỉ đạo tổ chuyên môn, các GV tuân thủ một cách nghiêm túc; Chỉ đạo thực hiện và giám sát, đánh giá kết quả thực hiện hoạt động DH môn Ngữ văn đảm bảo đạt được mục tiêu môn học đề ra trên cơ sở kiểm soát xây dựng mục tiêu theo đề cương môn học, triển khai cụ thể hoá mục tiêu trong đề cương bài giảng, trong các hoạt động trên lớp và ngoài giờ lên lớp của GV và HS, trong giám sát, rút kinh nghiệm việc đánh giá kết quả học tập KQHT của HS theo mục tiêu của môn học đã công bố để điều chỉnh, nâng cao

chất lượng DH.

2.2.2. Quản lý việc thực hiện chương trình, nội dung, kế hoạch DH

Quản lý việc thực hiện chương trình, nội dung bao gồm: Triển khai thực hiện theo chương trình môn Ngữ văn GDPT 2018 ; Xác định mục tiêu môn học dựa trên việc lựa chọn nội dung kiến thức trọng tâm theo quy định ; Có biện pháp hỗ trợ HS trong quá trình tự đọc, sưu tầm tài liệu, tự học ; Nhấn mạnh vấn đề trọng tâm trong sách giáo khoa, tài liệu học tập ; Cập nhật kiến thức, thông tin mang tính thực tiễn ; Thiết kế nội dung DH theo hướng liên môn, tích hợp, lồng ghép ; Kết hợp nội dung giảng dạy lý thuyết với thực hành, vận dụng kiến thức cho HS ; Hướng dẫn HS cách thức, biện pháp tự học hiệu quả.

Trong quản lý nội dung chương trình môn Ngữ văn, hiệu trưởng cần tổ chức một cách khoa học và xây dựng phong cách quản lý mới, thể hiện ở các dấu hiệu: Dân chủ trong quản lý; Tôn trọng nhân cách, quyền tự chủ của GV trong HĐDH; Phân biệt rõ quyền hạn và trách nhiệm của từng thành viên trong nhà trường; Tôn trọng tính sáng tạo của GV, đồng thời coi trọng tinh thần hợp tác trong nhà trường.

Quản lý thực hiện kế hoạch DH (KHDDH) : Chỉ rõ những căn cứ để lập kế hoạch và phân tích đặc điểm tình hình DH môn Ngữ văn của nhà trường, tình hình học tập của HS... ;Xác định mục tiêu của môn Ngữ văn trong chương trình; Nắm chắc phân phối chương trình, các nguồn lực về GV, đặc điểm học sinh, CSVC, TBDH, nguồn kinh phí cho HĐ DH môn Ngữ văn... ; Sử dụng cán bộ, GV đúng khả năng và yêu cầu công việc; quan tâm đúng mức nhu cầu, nguyện vọng của cá nhân GV... ; Hướng dẫn GV Ngữ văn LKH DH chi tiết đối với các lớp, thể hiện kế hoạch trên thời khoá biểu của học kỳ;

2.2.3. Quản lý GV và HĐD trên lớp của GV

HĐD là một trong hai hoạt động trọng tâm của HĐDH môn Ngữ văn. Trong hoạt động này, GV vừa là chủ thể, vừa là khách thể quản lý. Quản lý HĐD môn Ngữ văn của GV gồm: Quản lý việc thiết kế bài dạy của GV; Chuẩn bị soạn bài kỹ lưỡng và dự tính các bước đi trong một tiết học, các việc có thể xảy ra trong mỗi tiết học, hình thức tổ chức DH, PPGD phải phù hợp với trình độ nhận thức của HS, đổi mới PPDH, hình thức tổ chức phải nâng cao hiệu suất một giờ lên lớp.

- Thiết kế bài giảng là một quá trình có tính hệ thống sử dụng những nguyên tắc DH nhằm hình thành HĐD, hoạt động học, biết sử dụng, khai thác các phương tiện DH, các tài liệu với nhiều cách tiếp cận khác nhau như tiếp cận nội dung, tiếp cận mục

tiêu, tiếp cận năng lực...

Thiết kế bài giảng cần xác định mục tiêu bài dạy sát với yêu cầu thực tiễn, biết lựa chọn nội dung, biết tích hợp giữa lý thuyết với rèn kỹ năng và hình thành năng lực cho HS theo CT GDPT 2018.

Hiệu trưởng yêu cầu các tổ, nhóm chuyên môn nghiên cứu kỹ nội dung chương trình mà mình thực hiện giảng dạy, trao đổi kỹ trong nhóm dạy để thống nhất về mục đích, yêu cầu, nội dung, PP, phương tiện, hình thức tổ chức DH theo CT GDPT 2018.

Quản lý sự phân công, giờ lên lớp của GV.

Trong nhà trường hiệu trưởng không giữ vai trò trực tiếp quyết định chất lượng giờ lên lớp nhưng trên cương vị lãnh đạo và quản lý nhà trường, Hiệu trưởng có vai trò tác động gián tiếp tới chất lượng hiệu quả giờ lên lớp.

2.2.4. Quản lý hồ sơ chuyên môn của GV : là một trong các hoạt động quản lý, là phương diện phản ánh quá trình quản lý có tính khách quan và giúp hiệu trưởng nắm chắc hơn việc thực hiện quy chế chuyên môn của GV theo yêu cầu đề ra. Để quản lý tốt hồ sơ chuyên môn của GV, hiệu trưởng cần quy định nội dung, thống nhất mẫu ghi chép các loại sổ sách, kết hợp với TTCM có kế hoạch thường xuyên KTĐG chất lượng hồ sơ của từng GV, TTCM.

2.2.5. Quản lý phương pháp, phương tiện và các hình thức tổ chức DH

- Quản lý PP, phương tiện: Hiệu trưởng chỉ đạo đổi mới PPDH theo hướng tăng dần sử dụng trang TBDH, ứng dụng CNTT vào DH; từng bước tổ chức các phòng học luyện kỹ năng chuyên biệt trong DH bộ môn; Tổ chức tập huấn, bồi dưỡng đội ngũ GV về PPDH tích cực sao cho phù hợp với thực tế CSVC của nhà trường ; Đổi mới PPDH là sự phối hợp linh hoạt và ăn khớp các PPDH sao cho phù hợp với nội dung DH, đặc điểm của người học và điều kiện thực hiện.... ; Xây dựng các chủ đề DH (chủ đề tích hợp, chủ đề liên môn và chủ đề môn học).

- Quản lý hình thức tổ chức DH: Hiệu trưởng chỉ đạo thực hiện các hình thức DH trên lớp phối hợp với hình thức DH ngoại khoá, các cuộc thi gắn liền với thực hiện mục tiêu môn học.

Quản lý hoạt động tự học, tự bồi dưỡng nâng cao năng lực DH Ngữ văn của GV. Quản lý việc bồi dưỡng nâng cao trình độ chuyên môn nghiệp vụ cho GV: kiện toàn đội ngũ, bồi dưỡng nâng cao trình độ CMNV GV là một trong những nhiệm vụ trọng tâm của các trường, một nhiệm vụ hết sức quan trọng và bức thiết của các nhà quản lý trường học. Tổ chức các cuộc thi cấp trường về DH tích hợp, DH tích hợp, NCKh,...Chỉ đạo sinh hoạt tổ nhóm chuyên môn theo

hình thức bài học. Chỉ đạo việc sinh hoạt tổ nhóm chuyên môn:

Dự giờ theo hướng phân tích hoạt động học của HS. Các TCM tổ chức cho từng GV đăng ký sản phẩm hoạt động đổi mới PPDH theo CT GDPT 2018. Tổ chức ít nhất 01 HĐTN sáng tạo/năm.

2.2.6. Quản lý học sinh và hoạt động học

Hoạt động học tập của HS là hoạt động tồn tại song song với HĐ D của GV. Do vậy, quản lý HĐ D môn Ngữ văn của HS có vai trò quan trọng trong quy trình quản lý chất lượng DH, đó là quản lý việc thực hiện các nhiệm vụ học tập, nghiên cứu, rèn luyện của HS trong quá trình DH. Cũng như hoạt động dạy của GV, hoạt động học của học sinh là hoạt động trọng tâm của nhà trường giúp HS lĩnh hội tri thức, hình thành kỹ năng, kỹ xảo nghề nghiệp. Quản lý HĐH môn Ngữ văn của HS ở trường THCS theo chương CT GDPT 2018 bao gồm:

- Quản lý nề nếp, xây dựng động cơ, thái độ học tập đúng đắn, tính tự giác tích cực trong học môn Ngữ văn của HS. Học tập trên lớp: Yêu cầu mỗi HS tự xây dựng được tinh thần, thái độ học tập đúng đắn, nắm được cách học, cách tự học, tự rèn luyện, có ý thức học tập tốt, biết tập trung nghe giảng để hiểu bài ngay tại lớp, chuyên cần học bài và làm bài đầy đủ, có thái độ trung thực trong kiểm tra; Học tập ở nhà: Tự biết sắp xếp thời gian học tập ở nhà, đảm bảo điều kiện tốt nhất có thể để thực hiện tốt nhất nhiệm vụ học tập như học bài và làm đầy đủ bài tập về nhà, soạn bài, chuẩn bị bài học học mới và chuẩn bị đồ dùng học tập.

- Quản lý việc bồi dưỡng PP học tập cho HS: GV cần khơi gợi, vận dụng kinh nghiệm và vốn hiểu biết đã có của HS về vấn đề đang học, từ đó tổ chức cho HS tìm hiểu, khám phá để tự mình bổ sung, điều chỉnh, hoàn thiện những hiểu biết ấy.

- Khen thưởng - kỷ luật trong thực hiện nền nếp học tập môn Ngữ văn

2.2.7. Quản lý hoạt động KTĐG KQHT của học sinh

KTĐG KQHT của HS là cơ sở để đánh giá quá trình và hiệu quả của HĐDH, giúp thầy và trò xác định được điểm mạnh và điểm yếu, từ đó điều chỉnh HĐ D của thầy và HĐH của trò nhằm đạt được mục tiêu đề ra.

Quản lý KTĐG KQHT của HS là chức năng và nhiệm vụ của CBQL. Thông qua việc quản lý KTĐG KQHT của HS, nhà quản lý sẽ nắm bắt được chất lượng DH của HS. Để HĐDH môn Ngữ văn có chất lượng, hiệu quả, hiệu trưởng cần tập trung quản lý các nội dung sau: Chỉ đạo TCM XDKH KTĐG KQHT của HS trong DH môn ngữ văn theo chương trình GDPT mới. Kế hoạch KTĐG được thực hiện chính là

hệ thống các mẫu biểu, thời điểm kiểm tra, nội dung kiểm tra và hình thức kiểm tra. Hướng dẫn GV xác định mục tiêu, nội dung, phương thức KTĐG KQHT của HS theo CT GDPT 2018. Để có thể QLHĐ đánh giá KQHT của HS một cách hiệu quả, Hiệu trưởng cần phải tuân thủ các nguyên tắc cơ bản quy định.

Các phương pháp KTĐG phải phù hợp với mục tiêu của môn học và mục tiêu của cả chương trình cho nên phải do người quản lý quyết định. Lựa chọn chính xác PP và hình thức kiểm tra sẽ góp phần rất lớn đến việc nâng cao chất lượng GD. Các hình thức KTĐG môn Ngữ văn cấp THCS được quy định trong thông thư 22/2021/TT-BGDĐT về đánh giá HS THCS và HS THPT tại điều 5, 6, 7.

- Chỉ đạo GV thực hiện KTĐG KQHT của HS theo đúng quy trình trong DH môn Ngữ văn theo CT GDPT 2018: Sử dụng kết quả KTĐG để theo dõi, thúc đẩy, hỗ trợ sự tiến bộ của HS; để điều chỉnh PP dạy của GV và PP học tập của HS, cũng như điều chỉnh mục tiêu DH và giáo dục.

- Tổ chức hoạt động KTĐG KQHT của HS theo đúng quy trình trong DH môn ngữ văn theo CT GDPT 2018: Sử dụng kết quả KTĐG để theo dõi, thúc đẩy, hỗ trợ sự tiến bộ của HS; để điều chỉnh PP dạy của GV và PP học của HS, cũng như điều chỉnh mục tiêu DH và giáo dục.

3. Kết luận

Bài viết làm rõ vấn đề lý luận về DH và QLDH môn Ngữ văn theo CT GDPT 2018 ở trường THCS: đặc thù của môn Ngữ văn trong CT GDPT 2018;

Các Nội dung quản lý DH môn Ngữ văn theo CT GDPT 2018: Quản lý việc thực hiện mục tiêu DH; Quản lý thực hiện nội dung, kế hoạch DH trong đó bao gồm quản lý thực hiện nội dung bao gồm các hoạt động, Quản lý việc thực hiện kế hoạch DH, Quản lý GV và HĐDH trên lớp của GV, Quản lý hồ sơ chuyên môn của GV, Quản lý hoạt động KTĐG KQHT của HS.

Tài liệu tham khảo

1. Ban Chấp hành TƯ (2013), *Nghị quyết số 29-NQ/TW Hội nghị lần thứ 8 BCH Trung ương khóa XI về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo. Hà Nội*

2. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018), *Chương trình giáo dục phổ thông môn Ngữ văn. Hà Nội*

3. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018), *Thông tư 22/2021/TT-BGDĐT Quy định về đánh giá HS THCS và HS THPT. Hà Nội*

4. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2020), *Thông tư 32/2020/TT-BGDĐT Ban hành điều lệ trường THCS, THPT và trường phổ thông có nhiều cấp học.*